

Кондратенко Л. О.

ЗАВДАННЯ ШКІЛЬНОГО ПСИХОЛОГА З ВИВЧЕННЯ УЧІННЄВОЇ МОТИВАЦІЇ СТАРШОКЛАСНИКІВ

Робота шкільного психолога важлива на всіх етапах навчання дитини. Однак особливого значення вона набуває в 1-2 класі початкової школи та в 11-12 старшої. Якщо необхідність участі психолога в забезпеченні адаптації першокласника до школи зрозуміла і батькам і вчителям, адже хто краще психолога зуміє розкрити перед учителями причини навчальних труднощів їх вихованців, допоможе дитині адаптуватися, проведе тренінги розвитку когнітивних здібностей, вирішить конфліктну ситуацію, тощо; то потреба допомоги психологічної служби школи в підготовці підлітків до прийняття важливих рішень, пов'язаних з вибором свого майбутнього, далеко не так очевидна.

У 2018–2019 роках у лабораторії психодіагностики та науково-психологічної інформації проводилось вивчення учіннєвої мотивації учнів загальноосвітньої школи. Дослідженням було зокрема охоплено 182 учні, які навчались в 4-х сільських загальноосвітніх школах (Слов'янський район і Обухівський район) і 3-х міських загальноосвітніх школах (м. Слов'янськ) та 1 спеціалізованій гімназії (м. Київ). Старшокласникам було запропоновано заповнити опитувальник та виконати проєктивну методику. Результати аналізу тестів виявились надзвичайно цікавими.

Зрозуміло, що навчання в 10-11 класах є складним періодом хоча б тому, що, по-суті, підліток опиняється в ситуації вибору пріоритетів, визначення того, що для нього є важливішим – отримання атестату з високими балами з усіх предметів, чи концентрація лише на тих дисциплінах, з яких передбачається здача ЗНО; зосередження на учінні чи збереження високого статусу в соціальній ніші “близьких друзів, які не люблять школу”; зависання в соціальних мережах чи навчальних ресурсах Інтернету. Ці вибори, які для дорослих здаються очевидними, для старшокласників є достатньо складними і болючими. До всього цього додаються виразна недостатність профорієнтаційної роботи в школі та бажання підлітка відчувати себе самодостатньою людиною, якій не потрібні поради дорослих.

Внаслідок усього цього великого кола проблем, як показало проведене дослідження, одинадцятикласники за пів року до закінчення школи поділяються на три групи:

1. Учні, які точно визначили свою короткотермінову мету та ціль – активна підготовка до здачі ЗНО, щоб мати можливість вступити до обраного Інституту. У цих підлітків уже є й далекострокові плани на майбутнє – кар'єра, життєве благополуччя, задоволення від роботи. Для цієї категорії характерний інтернальний локус контролю, позитивна змішана внутрішньо-зовнішня мотивація (зрідка – негативна змішана внутрішньо-зовнішня мотивація, коли підліток чітко визначив свої спрямовані на перспективу мету та ціль й готовий йти до них навіть попри заперечення батьків), в мотивації учіння виразно переважають цілі майстерності

2. Учні, які точно визначили короткотермінову мету – добре підготуватися і здати ЗНО, але ціль, хоч і визначена, але розмита – вступити до якогось вищого навчального закладу. Спрямовані на перспективу мета та ціль погано визначені. Серед цілей учіння зустрічаються і цілі перфомансу і цілі майстерності. Частіше зустрічається інтернальний локус контролю. З'являється страх перед майбутнім. Однак він виступає швидше мотиватором учіння, аніж демотиватором.

3. У підлітків переважає страх перед майбутнім, який блокує мотивацію учіння. Усвідомлюється лише необхідність здати ЗНО і кудись вступити, але цілі цих дій не визначаються. Екстернальний локус контролю. Зовнішня мотивація учіння.

Представлені результати дослідження чітко визначають завдання, які повинен вирішувати психолог загальноосвітньої школи. Насамперед він повинен провести диференціюючу діагностику старшокласників і відділити підлітків, які відносяться до першої групи – з визначеними короткотерміновими та віддаленими метою та ціллю. Пріоритети учіння, його завдання зрозумілі школярам, а учіннева діяльність високо мотивована. Правда в цій групі старшокласників зустрічаються поодинокі випадки фантазійного проектування майбутнього. Такі школярі потребують корекції поглядів та певної психотерапії.

Друга група (мета – здача ЗНО та відсутність віддалених мети та цілей) вимагає проведення тестів на профорієнтацію та профорієнтаційних тренінгів, завданням яких є надання підліткам інформації про професії, які найкраще відповідають їх інтересам; отримання досвіду (хай лише в ході ігрового моделювання професійної поведінки) про позитиви і негативи різних професій; активізацію роздумів про своє майбутнє; доведення в дискусіях переваг різних професій; створення умов для самостійного прийняття рішення; розвиток мотивації до учіння базованої на розумінні потреб професії.

Третя група насамперед вимагає поглибленої діагностики, а потім психотерапії страхів. Після зняття симптомів напруження та страху можна починати проводити роботу так само, як із старшокласниками, які належать до другої групи.

УДК 378.011.3-051:[159.944.4+615]

Коростишевська-Набок І. Л.

РОЗВИТОК СТРЕСОСТІЙКОСТІ МАЙБУТНІХ ВЧИТЕЛІВ ЗАСОБАМИ ЕСТЕТОТЕРАПІЇ

На сьогоднішній день особистість на будь-якому віковому етапі перебуває у досить складних умовах життя. Адже сучасність задає швидкий темп, суспільство підвищує вимоги для особистісної та професійної реалізації.

Для студентів змінюються вимоги щодо здобуття освіти, присутня висока конкурентність серед одногрупників із запровадженням рейтингової системи оцінювання, обмежені часові межі виконання завдань та великий потік інформації,